

Els rectors de la Universitat de Barcelona : de l'Edifici Històric a la Viquipèdia.

Montserrat Garrich

Introducció

La presentació del projecte anomenat

Els rectors de la Universitat de Barcelona : de l'Edifici Històric a la Viquipèdia

ès un exemple de com des del CRAI es treballa per donar visibilitat a la Universitat de Barcelona amb accions a les xarxes socials, portals i altres eines digitals. Accions que s'afegeixen a les que ja acostumem a fer de manera habitual amb exposicions, cessions de materials i col·laboracions amb altres institucions i administracions.

El projecte anomenat *Els rectors de la Universitat de Barcelona : de l'Edifici Històric a la Viquipèdia* parteix de la localització a la Facultat de Geografia i Història d'un àlbum fotogràfic datat el 1875 titolat *Colección de retratos de Rectores y Profesores de la Universidad de Barcelona desde su instalación*, amb la data de 1875.

Aquest àlbum conté 58 retrats fotogràfics de gran interès per a la història de la Universitat de Barcelona, perquè documenten i donen imatge a alguns dels professors més rellevants i amb més prestigi a finals del segle XIX. D'aquests 58 professors, 6 van exercir el càrrec de rector entre 1838, quan la Universitat de Barcelona torna a Barcelona, i el 1923.

L'interès per les persones que apareixen en els retrats va més enllà de la Universitat de Barcelona, ja que aquest professorat té projecció pública o destaca com a polític, pensador o professional de totes les branques dels ensenyaments de la Universitat, i documentar-los esdevé important per a la història cultural de la ciutat de Barcelona, per a Catalunya i també per a l'Estat espanyol.

Per tant el punt de partida del projecte era la necessitat de documentar biogràficament els professors retratats a l'àlbum i, en especial, aquells que han ocupat el càrrec de rector a la Universitat de Barcelona. I dic era, perquè ben aviat el projecte inicial deriva en el projecte que hem anomenat ***Els rectors de la Universitat de Barcelona : de l'Edifici Històric a la Viquipèdia***.

Aquest canvi té una explicació senzilla: en el moment de voler documentar els rectors de l'Àlbum, es fa evident la manca d'una relació de les persones, homes fins ara, que han ocupat el càrrec de rector, el càrrec màxim en la governança de la institució. Per això, el focus del projecte es posa en la construcció d'una relació el més àmplia possible dels rectors de la nostra universitat.

Personal

En el projecte hi hem treballat diverses persones del CRAI, que dona amb diferents nivells d'acció:

Judit Casals, cap de la Unitat de Projectes del CRAI. Impulsa i coordina el projecte. Redacta l'informe.

Montserrat Garrich, bibliotecària, s'ocupa de la documentació de la Universitat de Barcelona i els seus rectors i de l'elaboració de les fitxes biogràfiques. Redacta l'informe.

Anna Rovira, responsable del Catàleg d'autoritats del CRAI. Fa la creació i revisió dels registres d'autoritat del catàleg del CRAI.

Becaris de col·laboració del CRAI. Creen les entrades a la Viquipèdia i transcriuen la informació.

Anna M. Planet, voluntària. S'ocupa de la revisió i ampliació de la informació d'alguns registres d'autoritat i de les entrades a la Viquipèdia.

Calendari:

L'execució del projecte s'ha fet en el següent calendari:

Gener - juny 2013

Inici del projecte. Disseny de l'eina de gestió de la informació i de la fitxa biogràfica, documentació dels períodes rectorals i dels rectors i l'elaboració dels documents secundaris.

Maig 2013 - juny 2015

Creació de les entrades a la Viquipèdia i transcripció de la informació.

Juny 2013

Redacció de la Memòria del projecte «Els rectors de la Universitat de Barcelona» i tancament dels documents secundaris.

Setembre 2015 - setembre 2016

Revisió i ampliació de la informació d'alguns registres d'autoritat i de les entrades corresponents a la Viquipèdia

Novembre 2016- gener de 2017

Redacció de l'informe *Els rectors de la Universitat de Barcelona : de l'Edifici Històric a la Viquipèdia* per Judit Casals i Montserrat Garrich..

Gener 2017 fins a l'actualitat

Accions de difusió del projecte al Servei de Màrqueting i al Rectorat.

Publicació de l'informe al Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona.

Recerca de noves informacions relatives als rectors que ocupen el càrrec al segle XVII i introducció d'aquestes a la Viquipèdia.

Desenvolupament del projecte

El projecte *Els rectors de la Universitat de Barcelona : de l'Edifici Històric a la Viquipèdia* ha estat llarg i laboriós i podem dir que a dia d'avui no s'ha tancat perquè s'hi continua treballant. Per l'execució del projecte ha estat necessària:

Recerca bibliogràfica

La recerca bibliogràfica ha tingut com objectiu conèixer la història de la Universitat de Barcelona, identificar els rectors i identificar els períodes rectorals.

Ha abastat el context històric a partir del segle XIII, amb el naixement es universitats a Europa, a Catalunya i a la ciutat de Barcelona; l'organització de l'Estudi General de Barcelona i la seva evolució fins a la darrera organització actual; i la informació biogràfica relativa als rectors per poder dotar-los d'una mínima biografia.

Consulta d'arxius:

Per avançar en el projecte ha estat necessària la consulta de diversos arxius:

- . Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona: s'han revisat les sèries Estatuts, Universitat Literària de Cervera i s'han consultat els expedients personals i professionals dels rectors.
- . Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona: s'han revisat diverses sèries del fons del Consell de Cent: Registre d'Ordinacions, Registre de Deliberacions i Estudi General. 1532-1714. Cal precisar que fins el 1714 tota la documentació generada per la universitat està custodiada a l'Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona ja que la universitat depenia del Consell de Cent i el Conseller primer era, juntament amb el Bisbe de Barcelona, la màxima autoritat universitària.
- . Arxiu del Bisbat de Barcelona.

Resultats

El resultat del projecte és la identificació, entre 1532 i 2018, de 160 períodes rectorals i de 123 rectors, alguns dels quals han ocupat més d'un període rectoral. S'han identificat:

Estudi General de Barcelona

Denominació entre 1532 i 1558, amb vint-i-cinc períodes rectorals que es renoven anualment, però amb moltes repeticions .

Universitat de l'Estudi General

Entre 1558 i 1713, amb seixanta-vuit períodes rectorals que es renoven cada dos anys.

Universidad Literaria de Cervera

És l'etapa que va de 1714 a 1845 i presenta vint períodes rectorals de duració desigual. Aquest període està marcat pel nomenament reial del dirigent de la Universitat. El baix nombre de rectors és causat per períodes rectorals molt perllongats, de manera que durant seixanta anys només exerceixen el càrrec tres persones.

Universidad Literaria de Barcelona

El retorn de la institució universitària a la ciutat de Barcelona obre una etapa nova, amb la denominació d'Universitat Literària de Barcelona, i entre 1845 i 1931 hi ha vint períodes rectorals que també tenen duració irregular. Els noms se succeeixen i no es donen repeticions de persones en el càrrec.

Universitat Autònoma de Barcelona

L'any 1931, la Universitat passa a denominar-se Universitat Autònoma de Barcelona, també coneguda com Universitat Autònoma de Catalunya, i fins l'any 1939 són dues les persones que estan al càrrec de l'organització universitària en tres períodes rectorals: Jaume Serra Húnter, entre 1931 i 1933 i Pere Bosch Gimpera entre 1933 i 1939, ja que és renovat en el càrrec.

Universidad de Barcelona

Entre 1939 i 1986 estan documentats quinze períodes rectorals de periodicitat molt irregular i breu. Sovint, les persones que ocupen el càrrec de rector són nomenades per a un altre càrrec, motiu pel qual abandonen el rectorat sense haver exhaurit el període de mandat per afrontar un nou destí.

Universitat de Barcelona

Finalment, i ja en l'anomenada etapa democràtica, des de 1986 fins a l'actualitat, la durada d'un mandat rectoral es fixa en quatre anys, renovable només per un període de quatre més. En els darrers trenta anys hi ha hagut vuit mandats rectorals, amb sis rectors, alguns dels quals han exercir en dos períodes rectorals fins arribar a l'actual rector, Joan Elias.

Tota la informació dels períodes rectorals i dels rectors que s'ha aconseguit reunir s'ha abocat en un full de càlcul en el que s'identifiquen els períodes rectorals amb les dates extremes, els rectors amb nom, cognoms, dates de naixement i mort, especialitat acadèmica, càrrecs de govern exercits, i altres informacions rellevants acadèmiques o professionals. Amb aquest document tenim el conjunt dels rectors de la Universitat de Barcelona.

En paral·lel, de cada persona s'obre un Registre d'Autoritat, prenent de model el de l'Arxiu Històric de la UB, en el que es ressenyen les dades biogràfiques que s'han pogut trobar: nom el màxim de complet i formes alternatives, data i lloc de naixement i defunció, estudis, càrrecs acadèmics, dedicació professional, mandat de rector, publicacions, etc. La informació continguda en aquestes registres és la que després formarà el Registre d'Autoritat del catàleg bibliogràfic de la Universitat de Barcelona, entre 1532 i 2018.

A aquests documents, cal afegir-ne d'altres:

- *Ordinacions i estatuts*: recull de documents normatius de la Universitat de Barcelona de 1401 a 2013.
- *Denominacions de la Universitat de Barcelona de 1450 a 2013*
- *Seus socials* de la institució.
- *Dades històriques* de la Universitat de Barcelona i els seus ensenyaments:
- *Bibliografia i fonts*

Aplicacions

La informació recopilada i els documents produïts en l'execució del projecte són de valor innegable per a la Universitat de Barcelona. Però Els rectors de la Universitat de Barcelona van més enllà a l'adquirir vessant pública en els següents recursos:

**Catàleg d'autoritats de noms i títols del CRAI de la UB. Registres d'autoritat .
Catàleg documental de l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona.**

BiPaDi. Amb la publicació de la col·lecció anomenada «*Universitat de Barcelona: Ordinacions i Estatuts*»

Projecte Viquipèdia.

Projecte Viquipèdia

La voluntat del CRAI de la Universitat de Barcelona, tal com s'expressa en el seu Pla estratègic Acció 2018, és contribuir a fer visible el coneixement i el patrimoni de la UB.

Seguint aquesta instrucció, en aquesta ocasió, l'objectiu estratègic és el mateix: visibilitzar el coneixement de la Universitat, però aquesta vegada no en un entorn gestionat per la Universitat i el CRAI, sinó en una plataforma d'accés global al coneixement com és la Viquipèdia.

L'objectiu és contribuir-hi aportant informació biogràfica sobre tots els rectors de la Universitat de Barcelona, tenint en compte que potser és la primera vegada que se n'ha recopilat una gran quantitat d'informació. I és la nostra obligació, del CRAI com a organisme dependent d'una institució pública, posar-la a disposició de tothom, amb un accés obert, universal i gratuït.

Partint de tota la informació sobre els 123 rectors es comença a treballar amb diverses accions dins de la Viquipèdia.

Les accions són les següents:

. S'elabora un manual de redacció i d'estil per facilitar la tasca de redacció de les entrades de rector a la Viquipèdia, per aconseguir que siguin homogènies i coherents entre elles. S'elabora una taula perquè els viquipedistes localitzin i ubiquin la informació amb facilitat.

- Es crea la categoria «Rectors de la Universitat de Barcelona» i s'hi inclou el nom de tots els rectors.
- Es selecciona quina informació es publicarà.
- Es comprova quins rectors ja tenen una entrada a la Viquipèdia amb informació com a especialistes en alguna matèria o per ser reconeguts en algun altre àmbit de la seva vida personal o professional, al marge de la seva vinculació acadèmica com a rectors de la Universitat. En aquests casos s'hi afegeix la informació relativa al seu període rectoral a la Universitat de Barcelona.
- S'obre una entrada en català per a cada rector de la Universitat de Barcelona que no en tingui.
- Es construeix un quadre amb el resum de la informació del rector, encapçalat per l'escut de la Universitat de Barcelona
- Es construeix el fil històric dels rectors de la Universitat de Barcelona, o sigui: es relaciona cada rector amb la persona que el va precedir i la que el va succeir en el càrrec.
- S'amplien les entrades recopilant bibliografia externa, que si es troba en línia s'adjunta per facilitar-hi l'accés. En el cas de bibliografia en paper, mitjançant un enllaç es remet al catàleg de la Universitat de Barcelona o d'altres biblioteques on es pot consultar.

Cloenda

El projecte *Els rectors de la Universitat de Barcelona* és un exemple més de l'oportunitat d'aprofitar qualsevol motiu o acció per donar visibilitat a la Universitat de Barcelona i per contribuir al coneixement que la societat té d'ella mateixa.

L'informe detallat del projecte *Els rectors de la Universitat de Barcelona* el podeu trobar publicat al Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona, a l'adreça:

<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/112623>

Montserrat Garrich
Barcelona, juny de 2018